

WYROK ZAOCZNY

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

2 listopada 2023 r.

Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. Wydział I Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: Asesor sądowy M. P.

po rozpoznaniu 2 listopada 2023 r. w P.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **spółki akcyjnej z siedzibą w B.**

przeciwko **A. K.**

o zapłatę

oddala powództwo

Asesor sądowy M. P.

UZASADNIENIE

Pozwem z 29.03.2023 r. (...) S.A. z s. w W. wniosła o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i o zasądzenie od pozwanego A. K. kwoty 8 207,19 zł wraz z umownymi odsetkami za opóźnienie równymi dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od 04.12.2022 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu wg norm przepisanych, w tym kosztami zastępstwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia. Dodatkowo wniosła o zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów doręczenia pism pozwanemu przez stronę powodową za pośrednictwem komornika w przypadku ich poniesienia.

W uzasadnieniu powódka oświadczyła, że roszczenie dochodzone pozwem powstało w związku z umową zawartą z konsumentem. Wskazała, że poprzez podpisanie weksla 25.01.2022r. pozwana zobowiązała się do zapłaty 03.12.2022 r. kwoty wskazanej na wekslu w wysokości 8.207,19 zł. Dlatego 03.11.2022 r. powódka wezwała pozwaną do wykupu weksla, jednak do dnia dzisiejszego strona pozwana nie dokonała żadnej wpłaty. Powódka wyjaśniła, że weksel został wystawiony przez pozwaną na zabezpieczenie zwrotu całego zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej przez (...) S.A. z siedzibą w B. na podstawie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z 25.01.2022 r. Na dochodzoną pozwem należność składa się: suma pozostałych do zapłaty rat pożyczki oraz należne maksymalne odsetki za opóźnienie liczone zgodnie z art. 481 § 2¹ k.c. za każdy dzień opóźnienia w płatności każdej z rat. Powódka wskazała, że pozwana podpisując własnoręcznie kalendarz spłat, знаła doskonale wysokość swojego zobowiązania i termin spłaty. Natomiast granice wypełnienia weksla określa deklaracja wekslowa, którą pozwana również podpisała. Powódka wskazała, że roszczenie stało się wymagalne 04.12.2022 r., w związku z powyższym termin przedawnienia w niniejszej sprawie jeszcze nie upłynął. Powódka zaznaczyła także, że podjęła próbę pozasądowego rozwiązania sporu, poprzez wezwanie strony pozwanej do dobrowolnego spełnienia świadczenia pismem z 03.11.2022 r., która to jednak okazała się bezskuteczna.

Pozwana A. K. nie złożyła pisemnej odpowiedzi na pozew, nie usprawiedliwiła nieobecności na rozprawie, nie wносиła o rozpoznanie sprawy pod swoją nieobecność i nie złożyła wniosku o odroczenie rozprawy.

Zarządzeniem z 26.06.2023 r. referendarz sądowy tut. Sądu stwierdził brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i sprawa została wpisana do repertorium C.

STAN FAKTYCZNY:

25.01.2022 r. A. K. zawarła z (...) S.A. z s. w W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...).

W myśl pkt 1.1 pożyczkodawca udzielił pożyczkobiorcy pożyczki gotówkowej („pożyczka”) w kwocie 8300 zł, na którą złożyła się:

(a) całkowita kwota pożyczki, czyli suma wszystkich środków pieniężnych, nieobejmujących kredytowanych kosztów pożyczki, które pożyczkodawca udostępnił pożyczkobiorcy na podstawie umowy, wynosząca 4 150 zł;

(b) kredytowane koszty pożyczki, czyli kwota pieniężna wynosząca 4 150 zł, która została przeznaczona na zapłatę kosztów należnych w dniu zawarcia umowy, stanowiących sumę kosztów o których mowa w pkt 1.4 umowy, a która została ograniczona do limitu określonego w art 36a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (...).

Pożyczka została udzielona na okres 36 miesięcy („okres kredytowania”).

Pożyczka była oprocentowana według stałej stopy oprocentowania w wysokości 11,31% w skali roku („odsetki umowne”). (pkt 1.2)

Pożyczka została udostępniona pożyczkobiorcy w ten sposób, że:

- całkowita kwota pożyczki została przez pożyczkodawcę udostępniona na rachunek(i) bankowy(e) wskazany(e) przez pożyczkobiorcę w dyspozycji wypłaty całkowitej kwoty pożyczki stanowiącej Załącznik nr 8 do Umowy („dyspozycja wypłaty”),

- kwota kredytowanych kosztów pożyczki wynosząca 4 150,00 zł została potrącona z pożyczki tytułem pokrycia kosztów, o których mowa w pkt 1.4 umowy, w momencie wypłaty środków pieniężnych na rachunek Pożyczkobiorcy. (pkt 1.3)

W związku z udzieleniem pożyczki pożyczkobiorca był zobowiązany ponieść następujące koszty:

(a) opłatę związaną z przygotowaniem i zawarciem umowy, obejmującą koszty inne niż wskazane w lit. (b) i (c), w wysokości 340 zł („opłata przygotowawcza”);

(b) koszt prowizji pośrednika finansowego zawierającego niniejszą umowę naliczony od całkowitej kwoty do zapłaty, tj. w kwocie 196 zł;

(c) prowizja pożyczkodawcy, w kwocie 3 614 zł w okresie kredytowania, (zestawienie kwot składających się na prowizję pożyczkodawcy zostało przedstawione pożyczkobiorcy na etapie wnioskowania o pożyczkę, w załączniku do wniosku o udzielenie pożyczki). (pkt 1.4)

W związku z powyższym, zgodnie z (...), pożyczkodawca wskazał, że:

(a) całkowity koszt pożyczki, czyli wszelkie koszty, które pożyczkobiorca był zobowiązany ponieść w związku z umową, obliczony zgodnie z (...) („całkowity koszt pożyczki”) wynosił 5678 zł;

(b) rzeczywista roczna stopa oprocentowania, czyli całkowity koszt pożyczki, wyrażony jako wartość procentowa całkowitej kwoty pożyczki w stosunku rocznym (...) wynosił 94,56%;

(c) całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę, tj. suma całkowitego kosztu pożyczki i całkowitej kwoty pożyczki („całkowita kwota do zapłaty”) wynosiła 9828 zł. (pkt 1.5)

W myśl pkt 2.1. umowy, pożyczkobiorca zobowiązał się do zapłaty na rzecz pożyczkodawcy całkowitej kwoty do zapłaty w formie 36 równych rat miesięcznych obejmujących spłatę pożyczki oraz odsetek umownych (raty) w wysokości 273 zł i w terminach wskazanych w harmonogramie na rachunek pożyczkodawcy, przy czym pierwsza rata płatna do 04.03.2022 r., a ostatnia do 04.02.2025 r.

Zgodnie z pkt 3.1 umowy strony ustaliły, że prawne zabezpieczenie spłaty kwot należnych pożyczkodawcy z tytułu umowy nastąpi w formie:

weksla własnego in blanco nie na zlecenie (stanowiącego Załącznik nr 2 do umowy) wraz z deklaracją wekslową (stanowiącą Załącznik nr 3 do umowy (...)),

dyspozycji dla pracodawcy zgodnie z wzorem stanowiącym Załącznik nr 4 do umowy („Dyspozycja dla pracodawcy”) lub dyspozycji dla zleceniodawcy (zamawiającego) zgodnie z wzorem stanowiącym Załącznik nr 5 do umowy („Dyspozycja dla zleceniodawcy / zamawiającego”).

Pożyczkobiorca zobowiązał się wystawić i przekazać pożyczkodawcy najpóźniej przy podpisaniu umowy jeden weksel własny in blanco nie na zlecenie, który pożyczkodawca jest zobowiązany zwrócić pożyczkobiorcy niezwłocznie po spłaceniu przez pożyczkobiorcę wszelkich zobowiązań wynikających z umowy. Obowiązek zwrotu nie dotyczy przypadku, w którym weksel in blanco został złożony w sądzie. Pożyczkodawca będzie uprawniony do wypełnienia weksla in blanco w sytuacji i na zasadach określonych w Deklaracji Wekslowej (pkt 3.2 umowy).

Pożyczkodawca był uprawniony do zaspokojenia przysługujących mu wobec pożyczkobiorcy roszczeń z tytułu umowy w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przez pożyczkobiorcę jego zobowiązań wobec pożyczkodawcy wynikających z umowy, w tym w przypadku opóźnienia w spłacie pożyczki lub innych świadczeń (w tym odsetek i opłat) płatnych przez pożyczkobiorcę na podstawie umowy (pkt 3.5 umowy).

Wobec ustanowienia więcej niż jednego zabezpieczenia, o którym mowa w pkt 3.1, pożyczkodawca, według własnego uznania, mógł podjąć decyzję o kolejności i zakresie zaspokojenia z poszczególnych zabezpieczeń (pkt 3.6 umowy).

Jeśli pożyczkobiorca nie spłaciłby w terminie poszczególnych rat lub ich części lub innej kwoty związanej z umową, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od każdego zadłużenia przeterminowanego pożyczkodawca mógł naliczać odsetki za opóźnienie za każdy dzień opóźnienia w wysokości rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego równej stopie odsetek maksymalnych za opóźnienie, o których mowa w art. 481 § 2[1] k.c. („odsetki za opóźnienie”). W dniu zawarcia umowy odsetki za opóźnienie wynosiły 21,50% w skali roku. W przypadku zmiany stopy referencyjnej NBP, z dniem jej wejścia w życie, odpowiedniej zmianie ulegała roczna stopa odsetek za opóźnienie, o której informacja dostępna jest we wskazanych publikatorach (pkt 4.1. umowy).

Pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę w przypadku gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Pożyczkodawca mógł wezwać pożyczkobiorcę do zapłaty na piśmie, na adres pożyczkobiorcy, wskazany we wniosku kredytowym lub inny adres wskazany przez pożyczkobiorcę, zgodnie z pkt. 5.1 powyżej. Pożyczkodawca zobowiązany jest do zachowania 30 dniowego okresu wypowiedzenia warunków umowy. Wypowiedzenie umowy jest równoznaczne z postawieniem w stan natychmiastowej wymagalności należnej pożyczkodawcy całkowitej kwoty do zapłaty, o czym pożyczkodawca poinformuje pożyczkobiorcę w oświadczeniu o wypowiedzeniu, wzywając go do zapłaty wymagalnej kwoty (pkt 8.1 umowy).

Pożyczkodawca miał prawo wypełnić weksel in blanco, o którym mowa w pkt 3.1 (a), na zasadach określonych w Deklaracji Wekslowej w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania (pkt 8.2 umowy).

A. K. zgodnie z umową wystawiła i przekazała pożyczkodawcy jeden weksel własny in blanco nie na zlecenie.

Deklaracja wekslowa upoważniała pożyczkodawcę do wypełnienia weksla poprzez wpisanie domicyliatu (miejsca płatności weksla) i wypełnienia weksla na sumę odpowiadającą zadłużeniu wobec pożyczkodawcy wynikającemu z umowy pożyczki. Pożyczkodawca miał prawo uzupełnić weksel oraz dochodzić na tej podstawie zobowiązania przed sądem:

gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania;

w razie złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki i w przypadku braku zaksięgowania zwrotu środków z tytułu pożyczki w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy, lub odsetek dziennych od tej kwoty, oraz upływu 7 dni od wezwania przez pożyczkodawcę do zapłaty należnych pożyczkodawcy środków.

Deklaracja wekslowa została podpisana przez A. K..

Dowód : umowa pożyczki gotówkowej nr (...) k. 4-6, harmonogram spłat k. 7, załącznik do wniosku k. 8, weksel k. 9, deklaracja wekslowa k. 10

(...) S.A. z s. w W. skierowała do A. K. pismo datowane na 04.11.2022 r., którym wypowiedziała jej umowę pożyczki i wezwała do wykupu weksla. W piśmie tym wskazano, że wobec niepłacenia zobowiązań umownych zgodnie z ustalonym kalendarzem spłat pożyczki, wypowiada umowę pożyczki z zachowaniem 30 dni, co czyni wszystkie zobowiązania dotyczące tej umowy wymagalnymi. Jednocześnie zawiadomiła pożyczkobiorcę, że zgodnie z postanowieniami umowy oraz deklaracji wekslowej, wystawiony przez nią weksel in blanco został wypełniony. Spółka wezwała pożyczkobiorcę do wykupu weksla w ciągu najbliższych 30 dni pod rygorem skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego. Wskazano, że dług wynosi 8207,19 zł i wezwano do zapłaty tej kwoty.

Dowód : wypowiedzenie umowy pożyczki z 04.11.2022 r. k. 11, weksel k. 9

Pożyczkodawca wypełnił wystawiony i podpisany przez A. K. weksel in blanco na kwotę 8207,19 zł i datą płatności 03.12.2022 r.

Dowód : weksel k. 9

OCENA DOWODÓW:

Powyższy stan faktyczny sąd ustalił na podstawie bezspornych twierdzeń stron oraz zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci dokumentów prywatnych, wydruków stanowiących inny dowód zgodnie z art. 309 k.p.c.

Sąd uznał za wiarygodne wszelkie dokumenty przedłożone w toku postępowania zarówno te prywatne oraz urzędowe, jak i wydruki stanowiące inny dowód w postępowaniu zgodnie z art. 309 k.p.c. strony nie kwestionowały prawdziwości ani autentyczności złożonych do akt dokumentów. Również zdaniem sądu nie było podstaw do ich kwestionowania.

OCENA PRAWNA:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie i podlegało oddaleniu w całości.

Na wstępie Sąd wyjaśnia, że pozwany, pomimo odbioru korespondencji, nie zajął stanowiska w sprawie, nie zgłosił pisemnych wyjaśnień oraz nie stawił się na wyznaczone posiedzenie sądowe. W tej sytuacji Sąd wydał wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym, z uwagi na spełnienie przesłanek z art. 339 § 1 k.p.c. Wydanie wyroku zaocznego nie przesądzało jednak o uwzględnieniu powództwa.

Zgodnie z art. 339 § 2 k.p.c. w przypadku wydania wyroku zaocznego sąd przyjmuje za prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa.

Niezależnie od wynikającego z art. 339 § 2 k.p.c. domniemania prawdziwości twierdzeń powoda z rzeczywistym stanem rzeczy, sąd ma zatem obowiązek krytycznego ustosunkowania się do twierdzeń powoda z punktu widzenia ich ewentualnej zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy (vide wyrok SN z 20 października 1998 r., I CKU 85/98, Lex nr 1216211). Jest zawsze zobowiązany rozważyć, czy w świetle przepisów obowiązującego prawa materialnego

twierdzenia powoda uzasadniają uwzględnienie żądań pozwu, w zakresie tym bowiem nie obowiązuje domniemanie z art. 339 § 2 k.p.c., negatywny zaś wynik takich rozważań powoduje wydanie wyroku zaocznego oddalającego powództwo (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 10 września 2013 r., I ACa 494/13).

Powódka w sprawie niniejszej dochodzi wierzytelności z weksla in blanco o charakterze gwarancyjnym, wystawionego przez A. K. na zabezpieczenie zwrotu pożyczki zaciągniętej przez nią 25.01.2022 r. Nie ulega wątpliwości, że pozwana zaciągnęła pożyczkę jako konsument. Potwierdza to umowa, przedstawiona przez stronę powodową.

Analizując roszczenia powódki Sąd uznał po pierwsze, że oparła ona swoje żądanie o wadliwie wypełniony weksel i niemożność dochodzenia całej należności wymagalnej, a po drugie, nawet jakby przejść na stosunek podstawowy, czego powódka nie uczyniła, to przyjęć trzeba, że zawarta między stronami umowa zawiera klauzule abuzywne.

Jak już zaznaczono powyżej, powódka dochodzi swego roszczenia w oparciu o weksel. Bezsprzeczne przy tym pozostaje fakt, że ów weksel był wystawiony przez pozwaną in blanco nie na zlecenie. Zgodnie z art. 9 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Dz.U.2022.282 t.j.) wystawca weksla odpowiada za przyjęcie i za zapłatę weksla. Przepis art. 10 ww. ustawy przewiduje jednak, że jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Utrwalonym poglądem jest, że w razie naruszenia uprawnienia do uzupełnienia weksla in blanco przez wpisanie wyższej sumy od kwoty wierzytelności, dla której zabezpieczenia weksel in blanco został wręczony, osoba na nim podpisana staje się zobowiązana wekslowo w granicach w jakich tekst weksla jest zgodny z upoważnieniem (por. wyr. SN z 22 czerwca 2006 r., V CSK 70/06, OSNC 2007, Nr 4, poz. 59; wyr. SN z 1 grudnia 2010 r., I CSK 181/10, L.). Weksel uzupełniony niezgodnie z umową nie staje się nieważnym, zmienia się natomiast to, że dłużnik może postawić zarzut nieprawidłowego uzupełnienia weksla. Jeżeli dłużnik twierdzi, że weksel był wydany in blanco, a wypełnienie jego nastąpiło niezgodnie z umową musi on najpierw udowodnić, że w jakiegokolwiek formie zawarto porozumienie. To na nim spoczywa ciężar dowodu, a nie na posiadaczu weksla.

W niniejszej sprawie weksel stanowił zabezpieczenie spłaty pożyczki, był on wystawiony in blanco nie na zlecenie, a zasady wypełnienia weksla regulowała deklaracja wekslowa. Zgodnie z ww. deklaracją wierzyciel upoważniony był do wypełnienia weksla w dwóch enumeratywnie wskazanych wypadkach:

gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania;

w razie złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki i w przypadku braku zaksięgowania zwrotu środków z tytułu pożyczki w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy, lub odsetek dziennych od tej kwoty, oraz upływu 7 dni od wezwania przez pożyczkodawcę do zapłaty należnych pożyczkodawcy środków.

Niezależnie od powyższego deklaracja wekslowa przewidywała, że pożyczkodawca będzie mógł wypełnić weksel wyłącznie na sumę odpowiadającą zadłużeniu pożyczkobiorcy. Identyczne zapisy znalazły się również w samej umowie pożyczki, a to w pkt 8.2.

Tymczasem w niniejszej sprawie, powódka nie wykazała, aby zaistniał jeden z ww. przypadków wskazanych w deklaracji wekslowej. Z przedłożonych przez powódkę dokumentów nie wynika, aby doszło po stronie pozwanej do opóźnienia w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty w wymiarze powyżej 30 dni i aby w związku z tym wezwała ją do zapłaty tej zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Z dokumentów tych nie wynika także, aby doszło do złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki i w przypadku braku zaksięgowania zwrotu środków z tytułu pożyczki w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy, lub odsetek dziennych od tej kwoty, oraz upływu 7 dni od wezwania pożyczkobiorcy przez pożyczkodawcę do zapłaty należnych pożyczkodawcy środków. Pożyczkodawca, zgodnie z deklaracją wekslową oraz zawartą umową pożyczki z

pozwaną, miał prawo uzupełnić weksel oraz dochodzić na tej podstawie zobowiązania przed sądem jedynie w tych dwóch przypadkach. Zaistnienia żadnego z nich powódka nie wykazała.

Zgodnie z pkt 8.1 przedmiotowej umowy pożyczki dopiero wypowiedzenie umowy było równoznaczne z postawieniem w stan wymagalności należnej pożyczkodawcy całkowitej kwoty do zapłaty, a wypowiedzenie pożyczki musiało być poprzedzone wezwaniem do zapłaty zaległości w terminie 7 dni oraz 30 dniowym terminem wypowiedzenia warunków umowy.

Powódka nie miała zatem podstaw do tego, aby w dniu skierowania do pozwanej wypowiedzenia umowy pożyczki mogła jednocześnie wypełnić weksel i wezwać ją do jego wykupu, ujmując w wekslu całkowitą kwotę zaległości, bo w tym momencie całkowita kwota do zapłaty nie była jeszcze wymagalna. Strona umowy nie może zapewnić sobie za pomocą wypełnienia weksla in blanco możliwości domagania się kwoty, która na gruncie stosunku podstawowego nie jest jeszcze wymagalna, gdyż sprzeciwia się to naturze gwarancyjnego charakteru zabezpieczenia wekslowego. Powódka w deklaracji wekslowej nie powiązała uprawnień do wypełnienia weksla z upływem terminu wypowiedzenia, który dopiero skutkowałby postawieniem wszystkich rat w stan wymagalności. Żądanie wykupienia weksla zawarte zostało w tym samym piśmie, które zawierało oświadczenie o wypowiedzeniu umowy, zatem jego wypełnienie nastąpiło jeszcze przed dotarciem oświadczenia do pożyczkobiorcy i na długo przed upływem 30 dniowego terminu wypowiedzenia liczonego od dnia doręczenia pisma. Tego rodzaju postanowienie niewątpliwie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interes, a jako takie nie może wywoływać skutków prawnych.

Już samo te okoliczności doprowadziły Sąd do wniosku, że roszczenie powódki nie zasługuje na uwzględnienie. Wypełnienie przez powódkę weksla pozwanej było pozbawione podstaw faktycznych i nie było zgodne z podpisaną przez nią deklaracją wekslową oraz umową. W tej sytuacji powódka nie ma podstaw do tego, aby w oparciu o rzeczony weksel dochodzić żądanej sumy tytułem niespłaconej przez pozwaną pożyczki.

Kierując się powyższym, Sąd uznał, że skoro weksel in blanco nie został uzupełniony zgodnie z deklaracją wekslową, to powództwo, jako bezzasadne, podlega oddaleniu w całości.

Poza powyższą podstawą nieuwzględnienia powództwa, Sąd zwrócił jednak uwagę także na abuzywność klauzul umownych przedłożonej umowy pożyczki, a to z uwagi na fakt, że pozwana zawarła ją jako konsument.

Sporna umowa została zawarta w reżimie kredytu konsumenckiego, uregulowanego w ustawie z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U.2023.1028 t.j.), która to ustawa w art. 36a określa maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów pożyczki. Dokonane obliczenia matematyczne warunków spornej umowy wedle owego wzoru doprowadzić musiały do konstatacji, że z formalnego punktu widzenia umowa nie naruszała art. 36a ww. ustawy.

Inna rzecz to sama definicja pozaodsetkowych kosztów pożyczki i dopuszczalność ich stosowania. Niewątpliwym jest, iż instytucje udzielające kredytów konsumenckich mają pełne prawo do pobierania opłat za swoje czynności, związane z owymi kredytami. Pożyczkodawcom przysługuje prawo do pobierania opłat i prowizji pod warunkiem wszakże, że pożyczkobiorcy wyrażą zgodę na takie opłaty i prowizje.

Dopuszczalność naliczania przez wszelkiego rodzaju podmioty pożyczkowe - parabanki, spółki i inne osoby parające się udzielaniem pożyczek osobom fizycznym wynika wprost z ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumencki, a konkretnie z jej art. 5 pkt 6a. "Całkowity koszt kredytu zdefiniowany został jako "wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności:

1) odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz

2) koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach - z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta".

Ponadto całkowity koszt kredytu obejmuje nie tylko koszty, których poniesienie jest niezbędne "do uzyskania kredytu", lecz również koszty niezbędne "do uzyskania go na oferowanych warunkach". To uszczegółowienie definicji całkowitego kosztu kredytu było niezbędne w związku z pojawiającymi się dotychczas wątpliwościami interpretacyjnymi. Katalog kosztów składających się na "całkowity koszt kredytu" ma charakter otwarty, co wynika z użycia w treści przepisu zwrotu "w szczególności". Oznacza to, że w konkretnej sytuacji mogą wystąpić wszystkie wymienione w przepisie części składowe całkowitego kosztu kredytu, może wystąpić tylko kilka z nich albo konsument może być zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt inne koszty niż wymienione w definicji całkowitego kosztu kredytu. Warunkiem uwzględnienia danego kosztu w całkowitym koszcie kredytu jest, aby koszt ten był znany kredytodawcy. Do całkowitego kosztu kredytu należy wliczyć te koszty, do których poniesienia klient będzie zobowiązany tj. postanowienia umowy o kredyt wyraźnie przewidują obowiązek poniesienia tych kosztów nie uzależniając powstania tego obowiązku z jakichkolwiek zdarzeń przyszłych czy warunków. Nie należy natomiast wliczać opłat za ewentualny monit z tytułu opóźnienia w zapłacie czy opłat za inne usługi, które klient może na mocy umowy odrębnie zamówić, bowiem tych ostatnich kosztów klient może uniknąć, a zatem nie istnieje co do nich obowiązek ich poniesienia. Odsetki od udzielonego kredytu są elementem składowym świadczenia głównego stron umowy kredytu, stanowią bowiem, z jednej strony, cenę płaconą przez kredytobiorcę za korzystanie z oddanych mu do dyspozycji środków pieniężnych, z drugiej natomiast strony jest to wynagrodzenie pobierane przez kredytodawcę za udostępnienie kredytobiorcy tych środków (tak wyr. SN z 4 listopada 2011 r., I CSK 46/11, MonPrBank 2012, Nr 5, s. 32). Do całkowitego kosztu kredytu powinny być zaliczane wszelkie odsetki, jakie konsument jest zobowiązany zapłacić w związku z umową o kredyt. Do całkowitego kosztu kredytu zalicza się również koszty usług dodatkowych, ale tylko jeśli ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu. Całkowity koszt kredytu obejmuje również koszty usług dodatkowych, w tym w szczególności koszty ubezpieczeń, jeżeli ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub też do uzyskania go na oferowanych warunkach. Takim kosztem może być np. koszt ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, który to koszt konsument zwraca kredytodawcy.

Oczywistym zatem jest, że wysokość tychże opłat i prowizji podlega po pierwsze reglamentowaniu i po drugie - analizie Sądu orzekającego. Musi wynikać z dowodów, przedstawionych przez pożyczkodawcę oraz nie może być też nadmierna i wygórowana. Temu właśnie służy art. 36a omawianej ustawy. Skoro zatem ustawodawca określił wzór, wedle którego oblicza się maksymalną wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego, to z całą mocą należy stwierdzić, że zapisów umów o kredyt konsumencki, określających owe opłaty i prowizje na poziomie nie przekraczającym normy ustalonej przez ustawodawcę nie można co do zasady uznać za klauzule niedozwolone czyli nieważne. Odwrotnie oczywiście należy traktować zapisy umowy, przekraczające limity kosztów pozaodsetkowych - w takim przypadku zapisy umowy są nieważne. Z drugiej strony Sąd - co oczywiste w świetle orzecznictwa tak europejskiego jak i polskiego - zobligowany jest do badania ex officio, czy omawiane klauzule zgodne są z przepisami ustawy o kredycie konsumenckim, czy nie stanowią zapisów umownych abuzywnych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., czy zostały umieszczone w umowie za wiedzą i zgodą pożyczkobiorców oraz czy wynikają z dowodów, zaprezentowanych przez strony.

Przechodząc do oceny, czy pkt 1 umowy określający prawa i obowiązki stron w zakresie ponoszenia przez pozwanego na rzecz pożyczkodawcy wynagrodzenia prowizyjnego i opłaty przygotowawczej mają charakter niedozwolony (są abuzywne), trzeba przede wszystkim wskazać, że nie może być abuzywne świadczenie główne, jeżeli zostało sformułowane w sposób jednoznaczny. Podnosi się, że pojęcie "głównych świadczeń stron" (art. 385¹ § 1 zd. 2. k.c.) należy interpretować raczej wąsko, w nawiązaniu do elementów przedmiotowo istotnych umowy. (tak SN w wyroku z 8 czerwca 2004 r. I CK 635/03 L.). Elementem przedmiotowo istotnym umowy pożyczki nie jest odpłatność za udzieloną pożyczkę (tak np. J. Gudowski teza 9 Komentarz do art. 720 Kodeksu cywilnego LEX). W tym względzie należy odnotować uchwałę Sądu Najwyższego z 27 października 2021 r. (III CZP 43/20), w której Sąd stwierdził, że wynagrodzenie prowizyjne (prowizja), stanowiące wynagrodzenie z tytułu udzielenia pożyczki, przewidziane w

umowie pożyczki, do której mają zastosowanie przepisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1083 z późn. zm.), nie jest świadczeniem głównym w rozumieniu art. 3851 § 1 k.c. Sąd Najwyższy przy tej okazji (oraz w sprawie III CZP 42/20 w uchwale z 26 października 2021 r.) wyraził pogląd, że okoliczność, że pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie przekraczają wysokości określonej w art. 36a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, nie wyłącza oceny, czy postanowienia określające te koszty są niedozwolone (art. 3851 § 1 k.c.).

Przyglądając się przepisom dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich zwrócić trzeba uwagę na art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady 93/13/EWG, według którego kontrola abuzywności jest wyłączona w odniesieniu do postanowień określających główny przedmiot umowy oraz relację ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile postanowienia te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. Ponieważ stosowne wyłączenie zawarte w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG stanowi wyjątek od zasady kontroli treści nieuczciwych warunków, wyłączenie to należy interpretować w sposób zawężający (tak wyrok TSUE z 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, ECLI:EU:C:2014:282, pkt 42 oraz wyr. TSUE z 26 lutego 2015 r. w sprawie C-143/13, Matei i Matei, ECLI:EU:C:2015:127, pkt 49, wyrok TSUE z 3 września 2020 r. C-84/19 tezy 66 i 67 i cytowany tam wyrok TSUE z 23 kwietnia 2015 r., Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, pkt 31, także K. Osajda Komentarz do art. 1851 Kodeksu cywilnego tezy 22-24 Legalis). Dyrektywa posługuje się zatem pojęciem "głównego przedmiotu umowy".

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie wyklucza, aby w przypadku umowy pożyczki tak określone wynagrodzenie, które służy pokryciu różnych kosztów działania pożyczkodawcy, nadto jego ryzyka kredytowego czy wreszcie stanowi dodatkowy "czysty zysk", nie było świadczeniem głównym w rozumieniu art. 4 ust. 2 Dyrektywy 93/13/EWG. Należy przypomnieć w tym względzie, że zgodnie z art. 4 ust. 2 tej dyrektywy ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. Wskazuje, że w ramach umowy kredytu kredytodawca zobowiązuje się głównie udostępnić kredytobiorcy określoną kwotę pieniężną, zaś kredytobiorca - głównie spłacać tę sumę w przewidzianych terminach, z reguły z odsetkami. Świadczenia podstawowe takiej umowy odnoszą się zatem do kwoty pieniężnej, która musi być określona w stosunku do waluty wypłaty i określonej spłaty. Pojęcie "głównego przedmiotu umowy" i "ceny" w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 nie może wyznaczać pojęcie "całkowitego kosztu kredytu ponoszonego przez konsumenta" w rozumieniu art. 3 lit. g dyrektywy (wyrok z 26 lutego 2015 r., M., C-143/13, EU:C:2015:127, pkt 47). Zatem okoliczność, że różne rodzaje opłat lub "prowizja" są wliczane w całkowity koszt kredytu konsumenckiego, nie jest rozstrzygająca dla celów ustalenia, że koszty te wchodzą w zakres podstawowych świadczeń przewidzianych w umowie o kredyt. Wskazuje, że do sądu krajowego należy dokonanie oceny, z uwzględnieniem charakteru, postanowień i ogólnej systematyki rozpatrywanej w postępowaniu głównym umowy o kredyt, a także kontekstu faktycznego i prawnego, w jaki wpisuje się ta umowa, czy rozpatrywane warunki odnoszą się do świadczeń, które stanowią zasadniczy element tej umowy, a w szczególności do obowiązku zwrotu przez dłużnika kwoty oddanej do jego dyspozycji przez kredytodawcę. Podkreśla, że można zakwalifikować jako stanowiące główny przedmiot umowy jedynie jasne i zrozumiałe warunki, ponieważ ten sam wymóg przejrzystości, o którym mowa w art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13, znajduje się również w art. 5 tej dyrektywy, który przewiduje, że pisemne warunki umowy powinny "zawsze" być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. Ustanowiony przez tę dyrektywę system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, zwłaszcza jeśli chodzi o stopień poinformowania, zatem wymóg przejrzystości należy rozumieć w sposób rozszerzający, to znaczy w ten sposób, że wymaga on nie tylko, aby dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, lecz by konsument ten był również w stanie ocenić, na podstawie precyzyjnych i zrozumiałych kryteriów, konsekwencje ekonomiczne dla niego. Dochodzi do wniosku, że w celu dokonania oceny, czy rozpatrywane warunki dotyczące kosztów ponoszonych przez konsumenta wchodzą w zakres głównego przedmiotu umowy, do sądu odsyłającego należy ustalenie, czy w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, w tym reklamy i informacji dostarczonych przez kredytodawcę w ramach negocjacji umowy kredytu, a także, bardziej ogólnie, wszystkich warunków umowy kredytu konsumenckiego, właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko z łatwością

zapoznać się z kwotami należnymi tytułem opłat i prowizji, ale także oszacować potencjalnie dla niego istotne konsekwencje ekonomiczne. Przedsiębiorca nie jest zobowiązany do wyszczególnienia charakteru każdej usługi świadczonej w zamian za koszty, które obciążają konsumenta na podstawie postanowień umowy, takie jak "prowizja" czy "opłata przygotowawcza". Niemniej jednak, aby spełnić wymóg przejrzystości, musi zaistnieć sytuacja, w której charakter faktycznie świadczonych usług da się w sposób racjonalny zrozumieć lub wywieść z całej umowy. Art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że warunki umowy o kredyt konsumencki, które obciążają konsumenta kosztami innymi niż spłata kapitału podstawowego i zapłata odsetek, nie są objęte wyjątkiem przewidzianym w tym przepisie, jeżeli warunki te nie określają ani charakteru tych kosztów, ani usług, za które mają stanowić wynagrodzenie, i są sformułowane w sposób, który wprowadza konsumenta w błąd co do jego obowiązków i skutków gospodarczych tych warunków, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. Tak więc pozaodsetkowy koszt kredytu dla konsumenta, który na mocy przepisów krajowych jest ograniczony do określonego pułapu, może jednak prowadzić do znaczącej nierównowagi w rozumieniu orzecznictwa Trybunału, mimo że został ustalony poniżej tej górnej granicy, jeżeli świadczone w zamian usługi nie wchodziły racjonalnie w zakres świadczeń wykonanych w ramach zawarcia lub zarządzania umową o kredyt, lub gdy kwoty obciążające konsumenta z tytułu kosztów udzielenia i zarządzania pożyczką wydają się oczywiście nieproporcjonalne do kwoty pożyczki. Do sądu krajowego należy ponadto uwzględnić w tym aspekcie skutków innych warunków umownych w celu ustalenia, czy rzeczony warunek powodują znaczącą nierównowagę ze szkodą dla pożyczkobiorcy. (...) odnosząc się do art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 stwierdził, że należy interpretować go w ten sposób, że warunek umowy dotyczący pozaodsetkowych kosztów kredytu, który określa ten koszt poniżej ustawowego pułapu i który przenosi na konsumenta koszty działalności gospodarczej kredytodawcy, może powodować znaczącą nierównowagę wynikającą z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta, gdy obciąża konsumenta kosztami nieproporcjonalnymi w stosunku do świadczeń i do kwoty otrzymanego kredytu, czego ustalenie należy do sądu odsyłającego. (tezy 66-97 wyrok z 3 września 2020 r. C-84/19).

Podsumowując, po pierwsze według wykładni dyrektywy 93/13 EWG, nawet ocena, że wynagrodzenie prowizyjne stanowi główne oświadczenie pożyczkobiorcy-konsumenta, nie wyłącza badania jego abuzywności. Po drugie Sąd podziela pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w uchwale III CZP 43/20, że wynagrodzenie prowizyjne nie stanowi głównego świadczenia stron umowy pożyczki konsumenckiej.

Tymczasem w niniejszej sprawie, zgodnie z postanowieniami umowy A. K. miał dokonać w 36 ratach spłaty kwoty 9828 zł, na którą składały się: suma udzielonej pożyczki (4.150 zł) oraz opłata przygotowawcza (340 zł), prowizja pośrednika finansowego (196 zł), prowizja pożyczkodawcy (3614 zł) tj. łącznie kwota kredytowanych kosztów pożyczki w wysokości 4.150 zł, a także odsetki umowne.

Nie budzi wątpliwości, że pożyczkobiorca jest zobowiązany zwrócić pożyczkodawcy kwotę pożyczki wraz z odsetkami, które stanowią wynagrodzenie za korzystanie z cudzego kapitału. Zgodnie z art. 359 § 1 k.c. odsetki od sumy pieniężnej należą się tylko wtedy, gdy to wynika z czynności prawnej albo z ustawy, z orzeczenia sądu lub z decyzji innego właściwego organu. Umowa stron przewidywała, że pożyczka w niniejszej sprawie jest oprocentowana według stałej stopy oprocentowania w wysokości 11,31% w skali roku. Zgodnie z art. 359 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych, które są równe wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 3,5 punktów procentowych. W dniu zawarcia umowy pożyczki wysokość odsetek maksymalnych (kapitałowych) wynosiła 11,5%, zatem umowne odsetki przewidziane przez strony w umowie były określone w prawidłowej wysokości.

Nie budzi również wątpliwości Sądu dopuszczalność pobrania opłaty przygotowawczej w wysokości 340 zł. Jej wysokość w stosunku do udzielonej pożyczki nie jest nadmierna, a po stronie powódki mogły powstać koszty związane z przygotowaniem umowy, które ta opłata ma rekompensować.

Istotne wątpliwości Sądu wywołuje natomiast przewidziana w umowie wysokość prowizji za udzielenie pożyczki, stanowiąca łącznie sumę 3810 zł, tj. prowizja pośrednika finansowego (196 zł) i prowizja pożyczkodawcy (3614 zł).

Wynagrodzenie prowizyjne nie stanowiło świadczenia głównego umowy w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. drugie k.c. wykładanego zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 EWG. Jakkolwiek sformułowania obu przepisów nieco się różnią, jednakże przepis kodeksu cywilnego powinno się wyklądać zgodnie z treścią dyrektywy. Wynagrodzenie prowizyjne i prowizja pośrednika finansowego nie stanowią przedmiotowo istotnych elementów umowy pożyczki konsumenckiej. Nawet, gdyby stanowiły świadczenie główne, to żadne z ocenianych postanowień umowy nie spełnia warunku jasności i przejrzystości. Powódka nie wykazała, by prowizja miała na celu pokrycie konkretnych dodatkowych - poza opłatą przygotowawczą - kosztów związanych z realizacją umowy i nie przedstawiła kalkulacji takich kosztów. Fakt wyznaczenia pożyczkodawcom limitu wprowadzanych kosztów pozaodsetkowych, nie oznacza, że mogą oni czynić to dowolnie, w oderwaniu od rzeczywistych i uzasadnionych kosztów, a nadto - że pod pozorem opłat mających służyć pokryciu kosztów mogą pobierać kwoty stanowiące faktycznie dodatkowy zysk albo rekompensujące całe ryzyko związane z zawieraniem umowy. W konsekwencji Sąd uznał, że zapis umowy, kształtujący wysokość prowizji godził w równowagę kontraktową stron, prowadził do zapewnienia powódce nadmiernych korzyści - przewyższających ewidentnie i rażąco korzyść uzyskaną przez pozwaną, a jednocześnie zmierzał do obejścia przepisów o wysokości odsetek maksymalnych i prowadził do naruszenia uzasadnionych ekonomicznych interesów pozwanego jako konsumenta i to również w sposób rażący, znacznie odbiegający od zasad uczciwego wyważenia praw i obowiązków stron. To odsetki kapitałowe, w wysokości limitowanej przez ustawodawcę, pełnią funkcję wynagrodzenia za korzystanie z cudzego kapitału.

Prowizja nie spełniła warunku jasności i przejrzystości, albowiem brak informacji za co pozwana miała ją zapłacić. W istocie opłaty te stanowią wyłącznie korzyść powódki, bez świadczenia na rzecz drugiej strony. Prowizja stanowi 91,81% kwoty udzielonej pożyczki i jest nieproporcjonalnie wysoka. Brak dowodów, jakoby powódka poniosła dodatkowe koszty poza opłatą przygotowawczą, związane z realizacją i zawarciem umowy. Żadnych kalkulacji ani materiałów na tę okoliczność nie przedstawiono.

Mając na uwadze powyższe, a oparciu o powołane podstawy prawne, Sąd powództwo oddalił, uznając je w całości za bezzasadne.

KOSZTY

O kosztach Sąd orzekł zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Skoro powódka przegrała sprawę w całości, pozwanej należy się zwrot całości poniesionych kosztów procesu, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od daty uprawomocnienia się wyroku. W niniejszej sprawie nie było jednak kosztów po stronie pozwanej.

Asesor sądowy M. P.